

JORDI BOVER

La producció progressava adequadament

La crisi, la manca de coratge i de voluntat política de fer una aposta segura i l'augment de l'IVA han frenat l'evolució positiva de la producció professional d'arts escèniques

DANI CHICANO > TEXT

>> *Band de Mal Pelo.*

La producció professional d'arts escèniques a les comarques gironines havia arribat a un punt interessant en els darrers anys, de la mà d'agents determinants, com ara el festival Temporada Alta (per extensió, Bitò Produccions, la segona empresa de referència del país), el centre de creació El Canal (Salt), la sala La Planeta (Girona) i el centre de creació i investigació del moviment i la dansa l'Animal a l'Esquena (Celrà), principalment, als quals caldria afegir la productora La Troca, responsable del cicle Escenaris, amb la implicació del Consell Comarcal del Gironès i la Diputació. La crisi econòmica, i la manca de coratge i de voluntat política de fer una aposta segura, molt particularment per part de la Generalitat, han frenat en sec una progressió positiva que, amb la cirereta al pastís de l'augment injust del 21 % de l'IVA per part del Govern espanyol, una mesura premeditada, presa amb la voluntat expressa d'acarnissar-se amb un sector tradicionalment incòmode per al poder, corre el

perill d'estancar-se del tot i, fins i tot, motivar la desaparició d'algun d'aquests agents, com ja ha passat arreu del país i de l'Estat, ja sigui espais de creació, productores o companyies.

Els agents esmentats a l'inici d'aquest article deuen ser dels pocs que trascendeixen l'àmbit de les comarques gironines i, en casos com El Canal, Temporada Alta o l'Animal a l'Esquena, fins i tot l'àmbit estatal, per instal·lar-se, amb una certa notorietat, en l'uropeu.

El Canal, de l'esperança a la incertesa

Respecte al Festival de Tardor de Catalunya, Temporada Alta, que té una trajectòria de 21 anys, no ens estendrem gaire pel que fa a la faceta de l'exhibició d'espectacles, i què significa en l'àmbit de les arts escèniques, tant en l'àmbit nacional com estatal i europeu. L'anàlisi d'aquest aspecte correspon a un altre apartat d'aquest dossier. Però sí que volem posar el focus en la condició del festival de productor, coproductor o col-

El Canal té una arrel llunyana, però ha estat en els darrers anys que s'han fet els passos més decidits per tal que es concretés la seva existència

laborador de la producció. La voluntat de constituir-se en un motor de creació és una de les línies estratègiques incloses al pla director del festival i, òbviament, d'El Canal. És per això que Temporada Alta dona suport a la creació escènica del país i, aprofitant que la gestió d'El Canal corresponia fins al desembre del 2012 a Bitò Produccions, i Salvador Sunyer compaginava la direcció artística del festival i del centre de creació amb seu a la Coma Cros, va incorporar el centre a l'entramat del festival, per tal de potenciar la creació escènica catalana i donar-li una certa projecció internacional. Per aconseguir-ho també advoca per la barreja de creadors de diverses procedències. Els resultats artístics d'aquesta aliança han estat, per norma general, notables, i en alguns casos, excel·lents. El futur, però, és incert.

El Canal té una arrel llunyana, però ha estat en els darrers anys, des del 2007, que s'han fet els passos més decidits per tal que es concretés la seva existència. Salvador Sunyer és una peça fonamental en aquest procés, ja que va ser qui va recuperar la vella ambició, va elaborar un projecte amb cara i ulls, vinculant-lo a Temporada Alta, aprofitant el prestigi nacional i internacional del festival, i el va presentar a la llavors consellera Caterina Mieras. Posteriorment va intervenir en el procés el substitut de Mieras, l'actual conseller, Ferran Mascarell, que aleshores, amb el tripartit al govern, devia veure-ho d'una manera, i ara ho deu veure diferent, atès el canvi de criteri de la Generalitat en el tipus de vinculació que ha de mantenir amb el centre. Entremig, van continuar impulsant el projecte Joan Manuel Tresserras i Lluís Noguera (ERC), en el segon tripartit. La personalitat jurídica d'El Canal, que ja estava en funcionament malgrat no disposar de seu física, no es va concretar fins gairebé cinc anys després d'iniciat el procés, atès que va haver de salvar diferències partidistes i discussions numantines entre Salt i Girona sobre qui disposaria del control de l'artefacte. Mentre, Sunyer, a través de l'Ajuntament de Salt, i en aliança amb Domènec Reixach, director artístic de l'esplèndid Teatre de l'Arxipèlag de Perpinyà, va aconseguir que el programa FEDER de fons europeus destinés fins a vuit milions d'euros per realitzar el projecte Escena Catalana Transfronterera (ECT), una col-

laboració en la producció de tots dos espais, que van rebre uns quatre milions cadascun, aproximadament, i que van poder invertir uns 2,5 milions, respectivament, en la construcció de sengles fases dels seus equipaments, tant d'El Canal, a la Coma Cros, com de l'Arxipèlag, projectat per Jean Nouvel. Els 2,5 milions d'euros van permetre construir la primera fase d'El Canal, una molt bona sala, modulable, moderna, funcional i de la qual es podria treure molt de suc, si és que hi ha la voluntat de fer-ho i la direcció

>> *Imatge de l'espectacle Dinou, de La Planeta. Laura Pujolàs i Pau Vinyals.*

JORDI RENART

Salvador Sunyer va ser qui va recuperar la vella ambició de crear un centre de producció i va elaborar un projecte amb cara i ulls, vinculant-lo a Temporada Alta

JORDI BOVER

JORDI RENART

>> A l'esquerra Pep Ramis i Eduard Fernández a Caïn & Caïn, de Mal Pelo. A la dreta, Jordi Subirà a Un conte de les mil i una nits, de La Planeta.

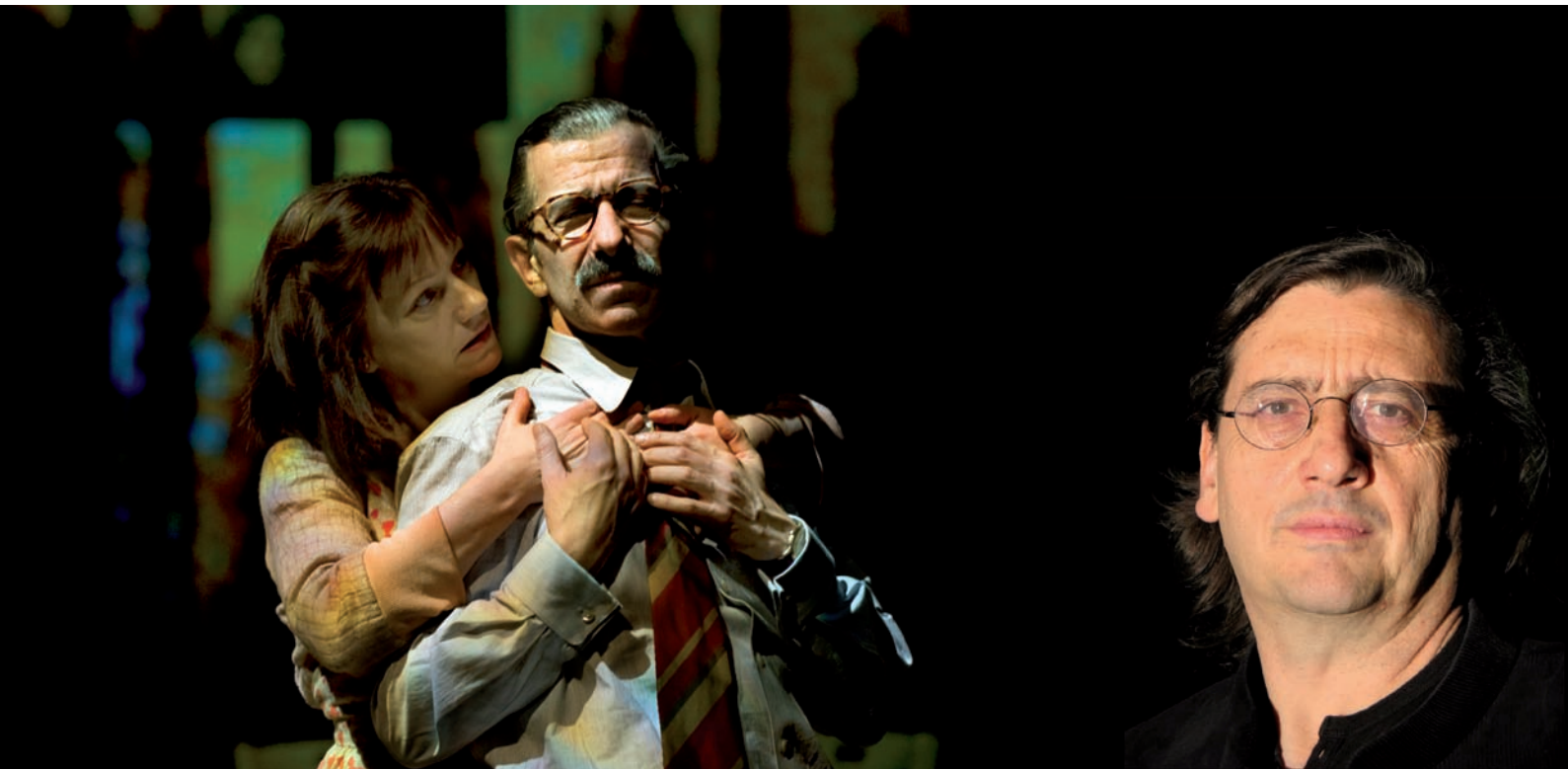
artística cau en mans d'algú amb una mica de seny i talent. Contràriament, es podria convertir, com diu Sunyer, en «l'Alguaire de les comarques gironines, una cosa que, si succeís, seria una immoralitat». En cinc anys, El Canal ha produït i coproduït fins a 54 espectacles, dels quals 31 són d'autoria catalana, i més de la meitat amb participació, des de diferents aspectes, de creadors o artistes de les comarques gironines.

Refugi i plataforma de companyies gironines

El teatre gironí, i el català, tampoc no podran agrair mai prou la tasca de la sala La Planeta de Girona. Aquesta sala privada, vinculada al Grup Proscènium, amb un director artístic com Pere Puig, i amb una productora pròpia com és Mithistòrima Produccions, va néixer (1987) com a sala d'assaig, però els responsables del projecte de seguida van potenciar la voluntat de treballar per la cultura, amb vocació de servei públic malgrat ser una sala privada, gràcies al mecenatge de Joan Ribas, que n'és el propietari, i ha fet la inversió necessària per anar adequant la sala a la normativa. La Planeta, que el 1997

va començar a fer programació estable, ha estat els darrers 25 anys centre d'operacions, primer escenari i aparador de la gran majoria de companyies gironines de teatre professional i amateur —que treballin amb un cert rigor—, i un altre motor fonamental de creació escènica, ja sigui a través de produccions pròpies o coproduccions, així com de plataforma per a la dramaturgia catalana en general, i la gironina en particular. A més de permetre a les companyies gironines treballar a la sala i exhibir-hi els seus espectacles, La Planeta s'ha preocupat de trobar circuits per tal que els espectacles dels grups gironins professionals, i les mateixes produccions de la sala, es puguin mostrar més enllà de les comarques gironines. Es tractava, segons Pere Puig, de «desacomplexar» el teatre gironí. Per a això és fonamental la seva pertinença a la Coordinadora de Teatres Independents de Catalunya (CTIC), que agrupa les sales independents catalanes de teatre de fora de Barcelona, amb les quals fa intercanvi de produccions, creant un circuit. També és important l'establiment de vincles amb les sales de la capital amb les quals té afinitats, ja sigui de format o línia artística,

La Planeta ha estat els darrers 25 anys centre d'operacions, primer escenari i aparador de la gran majoria de companyies gironines de teatre

ROS RIBAS

GERARD BAGUÉ

ja que fer estada en una sala barcelonina és fonamental per a una companyia, més que per una qüestió econòmica —habitualment significa pèrdues—, per una qüestió de visibilitat i perquè obre la porta a la possibilitat de contractar funcions i rodar l'espectacle pel país. El teatre gironí dels darrers 20 anys, i en bona part el català, no s'entendria sense aquesta sala, promotora de la Plataforma de Dramatúrgia de les Comarques Gironines (Platadedrama) i que ja fa 10 anys va constituir una companyia de teatre familiar que ha bastit cinc produccions i porta realitzades al voltant de les 600 funcions en aquest període arreu del país.

Un altre tret definitori de La Planeta és la voluntat de fer treballar en les seves produccions creadors gironins, de tots els àmbits de les arts escèniques, amb creadors de fora, per tal d'establir un intercanvi d'experiències profitós. La Planeta, a més, manté des de sempre una estreta vinculació amb El Canal i amb Temporada Alta. La sala gironina té subscrits acords de diversos tipus (convenis anuals o plurianuals) per rebre ajuts i de col·laboració, amb la Diputació de Girona, l'Ajuntament de Girona i el Depar-

tament de Cultura. El moment és delicat, no només per a La Planeta, sinó per a tot el sector, perquè els impagaments de l'Administració catalana posen en perill tot el teixit cultural del país, i en particular l'existència d'agents privats, potser petits, però imprescindibles, com La Planeta. La tendència és que augmenti el públic en aquesta sala any rere any, però els ingressos han disminuït, perquè s'han hagut de fer rebaixes i descomptes. El fet, però, que hi hagi un públic deixa ben clar que el teatre és necessari, que per fer productes de qualitat cal crear un teixit teatral i, tal com diu Pere Puig, «una societat moderna i civilitzada ha de tenir un bon teixit de creació en arts escèniques, com ha de tenir clavegueram o servei d'autobusos, i no es planteja si això és rendible, ho té perquè considera que és necessari per continuar essent una societat». La Planeta, amb capacitat per a poc més de 170 espectadors, supera de llarg el 60 % d'ocupació anual i té una mitjana de 15.000 espectadors anuals. Aquestes xifres, però, no amaguen que el moment econòmic és complex i que la continuïtat en el futur d'aquesta petita i entra-nyable sala no està assegurat, a hores d'ara.

>> Rosa Renom i Jordi Boixaderas en un moment de Mort d'un viatjant, espectacle dirigit per Mario Gas i corproduït per El Canal i el Teatre Lliure. A la dreta, Pere Puig, director de La Planeta.

Amb capacitat per a poc més de 170 espectadors, La Planeta supera de llarg el 60 % d'ocupació anual i té una mitjana de 15.000 espectadors anuals

BITÒ PRODUCCIONS

>> *Un moment de l'acte de lliurament del Premi Quim Masó.*

El premi Quim Masó, únic en el seu gènere

La Planeta precisament és cada any, i ja en fa set, l'escenari on té lloc l'acte de lliurament del Premi Quim Masó a la producció teatral, promogut pel Grup Proscènium (gestor de la Sala La Planeta), Bitò Produccions, la Llibreria 22, l'Assessoria Ribas-Álvarez i la família Masó. És un premi únic en el seu gènere i que ha rebut el reconeixement entusiasta de tot el sector, perquè no es tracta de premiar un text o un muntatge ja estrenat, sinó que és molt més profitós, ja que permet aixecar una producció que encara està per estrenar. És a dir, es premia el millor projecte de producció presentat, i que ha de consignar quin és el text (sempre en català, obra original o traducció), a càrrec de qui anirà la direcció, quin és el repartiment i qui forma la resta del quadre tècnic. En les sis primeres edicions, el premi estava dotat amb 30.000 euros en metàl·lic, que no podien representar més del 50% del pressupost de la producció, un aspecte que en la setena edició ha variat, ja que el premi ha augmentat fins a 50.000 euros i ja no existeix l'obligació que aquesta xifra sigui com a màxim la meitat del pressupost. Una altra novetat és la incorporació al premi, en les dues darreres edicions, del Festival Grec de Barcelona, que programarà l'espectacle, el qual ja s'haurà estrenat al Festival Temporada Alta de Salt i

Girona, com assenyalen les bases del premi des de la primera edició. Fins aquesta edició, el premi l'han guanyat *Saló de primavera* (Lluïsa Cunillé i Paco Zarzoso) el 2007, *La dolça Sally* (Daniel Feixas) el 2008, *Regla de tres* (Joan Casas) i *La conquesta del Pol Sud* (Manfred Karge) el 2009, *Tot* (Rafael Spregelburd) el 2010, *Molly Sweeney* (Brian Friel) el 2011, *Victòria Falls* (Sandra Simó) el 2012 i *Nerium Park* (Josep Maria Miró) aquest any. Al premi Quim Masó s'hi va afegir el 2011 la Beca Primer Acte, promoguda per la Fundació Jaume Casademont, que repetia els mateixos esquemes del premi Masó, però estava dedicada a les produccions familiars. El primer i de moment únic, guanyador, va ser *Viatge a la lluna*, de Murtra Ensemble. L'any següent el premi ja no es va tornar a convocar perquè un dels principals patrocinadors, el Departament de Cultura, a través del TNC, es va desmarcar de la iniciativa en un capítol més del procés imparabile de destrucció d'iniciatives culturals de valor per part del conseller Mascarell —el festival Panorama d'Olot n'és una altra víctima—, i ha estat ajornat *sine die*.

Referent europeu en l'àmbit de dansa contemporània i investigació del moviment

Una de les peculiaritats de les arts escèniques gironines és l'existència del centre d'investigació i creació l'Animal a l'Esquena, gestionat per la prestigiosa companyia de dansa Mal Pelo (María Muñoz i Pep Ramis), que té la seu al mas Espolla de Celrà, que van començar a restaurar el 1997. Del 2001 al 2010 l'Animal a l'Esquena viu una primera etapa, molt fructífera, amb Muñoz, Ramis i Toni Cots en la direcció artística. El 2010 es produeix un replantejament del projecte, i són Muñoz i Ramis els qui continuen amb la tasca, amb un equip d'assessors. La formació, la creació i l'arxiu o documentació són els tres eixos temàtics sobre els quals pivota l'activitat del centre, que fomenta els vincles del triangle pensadors-creadors-públic per convertir el cos en un «lloc compartit». Per fer-ho són útils diversos formats: residències, laboratoris, tallers, seminaris, conferències, trobades... Un gran nombre de creadors d'arreu del món han passat per

El Teatre Municipal de Girona, que hauria de ser el cap de cartell, no ha assumit mai la responsabilitat de dur la batuta, de dinamitzar les arts escèniques

aquest centre, ja sigui per investigar, fer classes mestres o preparar espectacles que després han tingut una potent projecció internacional, com és el cas del darrer espectacle remarcable, *Mazùt*, de Baró d'Evel Cirk Cie., una coproducció amb El Canal, realitzada parcialment en residència a Celrà, que es va estrenar a Temporada Alta, dos agents amb els quals l'Animal a l'Esquena també ha tingut complicitat des de sempre.

Mentre tot això passa, s'ha desmantellat el Sistema Metropolità de Teatre i Auditoris de Girona (SMTA) a causa del canvi de l'empresa de *ticketing* per part de l'Ajuntament de Girona, camuflat, sota la manta calentona de les obligacions legals, una manta que es treu i es posa quan convé. Això ha afeblit notablement una xarxa que funcionava raonablement bé, malgrat que el Teatre Municipal de Girona, que hauria de ser el cap de cartell, no assumia ni ha assumit mai la responsabilitat de dur la batuta, de dinamitzar les arts escèniques gironines, **fomentant activitats, serveis educatius, associacions o escoles d'espectadors i residències artístiques i, sobretot, programant amb criteri artístic i no comercial o funcional.** Estrenes, cap. Fora de Temporada Alta, en aquest equipament en concret es produeix aquell període que s'anomena Temporada Baixa, en què hi ha una manifesta incapacitat d'aprofitar les sinergies creades pel festival de tardor.

Malgrat l'evolució positiva quant a la producció a les comarques, s'ha congriat en els darrers anys una tempesta de proporcions colossals, que ha provocat una incomprendible frenada en la progressió, amb un centre de producció com El Canal, que gràcies a la imperícia a l'hora de manibrar, a la poca capacitat de previsió de futur de la majoria d'institucions, amb la Generalitat al capdavant, a la incomprensió envers el projecte, al recel envers la figura de Salvador Sunyer, i a absurdes lluites polítiques pel control de l'artefacte, estarà tota una temporada en blanc, mentre el consorci que el regeix, de recent creació, encara no ha convocat un concurs per ocupar la direcció artística, un lloc que va deixar vacant Salvador Sunyer el desembre passat, al mateix temps que Bitò Produccions acabava la seva etapa com a gestor del centre, encàrrec adjudicat en un concurs. Cal suposar que la gestió l'assumeix ara el consor-

ROS RIBAS

ci, encapçalat per l'Ajuntament de Salt, tota vegada que la Generalitat se n'ha desentès, més enllà d'aportar diners que, com ja és habitual en el sector cultural, encara deu. Aquesta demora en els pagaments, que en alguns casos s'acosta als dos anys, és una de les circumstàncies que està fent més mal al sector, en què els que hi treballen ja fa temps que avancen recursos econòmics personals, a l'espera que l'Administració compleixi les seves obligacions. La crisi pot ser considerada una oportunitat per regular una mica millor el sector, que és la lectura optimista que interessa que es faci des de l'àmbit polític. Però compte! Una cosa és regular el sector i l'altra fer-lo desaparèixer.

Dani Chicano és periodista i crític teatral.

>> *Imatge de Chicha Montenegro Gallery, de Carles Santos, amb producció d'El Canal.*

La crisi pot ser considerada una oportunitat per regular una mica el sector, que és la lectura optimista que interessa que es faci des de l'àmbit polític